Redactiunea, Administrațiunea și Tipografia:
BRAȘOVŬ, piața mare, Târgulŭ Inului Nr. 30.
Scrisorĭ nefrancate nu se primescŭ. Manuscripte nu se retrimitŭ.
Birourile de anunciurĭ:
Brașovŭ, piața mare, Târgulŭ Inului Nr. 30.
Inserate mai primescŭ în Viena R. Mosse, Haasenstein & Vogler (Otto Maas), H. Schalek, Alois Herndel, M. Dukes, A. Oppelik, J. Danneberg; în Budapesta: A. V. Goldberger, Eckstein Bernat; în Frankfurt: G. L. Daube; în Hamburg: A. Steiner.
Prețulŭ insertiunilorŭ: o seria garmond pe o colónă 6 cr. și 30 cr. timbru pentru o publicare. Publicărĭ mai dese după tarifa și învoială.
Reclame pe pagina a III-a o seria 10 cr. v. a. séu 30 banĭ.

GAZETA TRANSILVANIEI.

ANULU LVI.

„Gazeta" ese în fiă-care-ḑi
Abonamente pentru Austro-Ungaria.
Pe un anŭ 12 fl., pe șése lunĭ 6 fl., pe trei lunĭ 3 fl.
N-rii de Duminecă 2 fl. pe anŭ.
Pentru România și străinătate:
Pe unŭ anŭ 40 francĭ, pe șése lunĭ 20 fr., pe trei lunĭ 10 fr.
N-rii de Duminecă 8 francĭ.
Se prenumĕră la tóte oficiele poștale din întru și din afară și la dd. colectorĭ.
Abonamentulŭ pentru Brașovŭ
la administrațiune, piața mare, Têrgulŭ Inului Nr. 30 etagiulŭ I.: pe unŭ anŭ 10 fl., pe șése lunĭ 5 fl., pe trei lunĭ 2 fl. 50 cr. Cu dusulŭ în casă: Pe unŭ anŭ 12 fl., pe 6 lunĭ 6 fl., pe trei lunĭ 3 fl. Unŭ esemplarŭ 5 cr. v. a. séu 15 banĭ. Atâtŭ abonamentele câtŭ și insertiunile suntŭ a se plăti înainte.

Nr. 166. Brașovŭ, Vinerĭ, 30 Iulie (11 Augustŭ) 1893.

Brașovŭ, 29 Iulie st. v.

Nimenĭ nu se va fi convinsŭ mai multŭ, câtŭ de greu este a sătura pe nesațiosulŭ molochŭ alŭ șovinismului maghiarŭ deslănțuitŭ, ca ministrulŭ de interne Hieronymi.

Ordinațiunea ce a dat'o ministrulŭ de interne în afacerea corespondenței autoritățilorŭ militare cu autoritățile civile unguresci, răḑimându-se pe-o decisiune a ministeriului comunŭ de resboiu, conține atâtea concesiunĭ pentru limba maghiară, încâtŭ cercurile militare din Viena nu se potŭ reține de a'șĭ arăta pe față nemulțămirea lorŭ.

Acésta nu împiedecă însĕ pe patrioții privilegiațĭ de a-șĭ da espresiune în totŭ chipulŭ indignării lorŭ față cu ordinațiunea din cestiune a d-lui Hieronymi. Comitatulŭ Somogy s'a și pronunțatŭ cu mare maioritate în contra acestei ordinațiunĭ, declarându-o de ilegală, pentru-că nu impune și comandelorŭ regimentelorŭ neunguresci, ca sĕ corĕspondeze cu autoritățile civile unguresci în limba maghiară.

Ministrulŭ Hieronymi trebue sĕ șĭ audă acuma, că este unŭ rĕu patriotŭ, care face numai tréba Austriacilorŭ etc., elŭ are cea mai grea posițiune, căcĭ n'a. pututŭ mulțumi pe șoviniștĭ și a nemulțumitŭ cercurile militare.

Așa îi merge guvernului și cu celelalte afacerĭ și cestiunĭ pendente. Mĕsurile, ce le ia în contra naționalitățilorŭ, persecuțiunile și interdicțiunile volnice nu satisfacŭ pe patrioții privilegiațĭ și amărescŭ în celŭ mai mare gradŭ popórele nemaghiare.

Viitórea sesiune dietală promite a fi una din cele mai furtunóse. De pe acuma se pregătesce oposițiunea maghiară de a năvăli asupra lui cu interpelațiunĭ care de care mai piperate. Va veni în discuțiune nu numai cestiunea naționalitățilorŭ, ci și afacerea privitóre la întrebuințarea limbei maghiare de către comandele armatei comune în corespondența lorŭ cu autoritățile civile.

Dér aceste cestiunĭ vorŭ fi numai întroducerea pentru lupta cea mare, înverșunată și decisivă, ce se va încinge asupra proiectului de lege privitorŭ la căsĕtoria civilă.

„Magyar Hirlap" asigură, că acestŭ proiectŭ de lege ar fi primitŭ deja sancțiunea prealabilă a monarchului. Scirea acésta încă nu este confirmată și mulțĭ se 'ndoiescŭ încă în esactitatea ei. Numita fóiă vine acuma cu-o esplicare fórte caracteristică pentru situațiunea guvernului. Ne spune, că ministrulŭ *a latere* contele Tisza a dusŭ cu sine la Ischl, pe lângă proiectulŭ de lege pentru căsĕtoria civilă, și o propunere pentru eventuala disolvare a dietei și ordonarea de nouĕ alegerĭ.

Cabinetulŭ ungurescŭ, se ḑice, ar fi decisŭ ca la casŭ, când camera magnațilorŭ ar respinge proiectele de lege bisericescĭ, sĕ apeleze la „națiune" și sĕ facă nouĕ alegerĭ, carĭ crede, că vorŭ eși în favórea ideilorŭ liberale. Până ce însĕ guvernulŭ va avé încrederea corónei și a maiorității, elŭ va stărui a-șĭ realisa programulŭ sĕu bisericescŭ politicŭ, ce formézā punctulŭ cardinalŭ alŭ activității sale politice. Décă însĕ coróna orĭ maioritatea camerei îi va face dificultățĭ în realisarea programei sale, cabinetulŭ îșĭ va da demisiunea.

Casulŭ din urmă, ca adeca cabinetulŭ sĕ fiă constrînsŭ a-șĭ da demisiunea, se póte ușorŭ întêmpla. Șansele lui de-a avé o maioritate în cestiunile bisericescĭ-politice nu suntŭ marĭ. Ajutorulŭ ce-lŭ aștéptă dela fracțiunea stângei estreme Eötvös, a devenitŭ în mare parte ilusoriu prin faptulŭ, că acéstă fracțiune légă votulŭ ei pentru proiectele bisericescĭ-politice de nisce postulate radicale, ce suntŭ de natură a produce mare sensațiune între legislatorii ungurĭ. Eötvös și soțĭ pretindŭ adecă între altele: reforma camerei magnațilorŭ, reforma electorală pe lângă lărgirea temeinică a dreptului electoralŭ și cassarea drepturilorŭ politice ale episcopatului și ale magnațilorŭ.

Radicalismulŭ fracțiunei Eötvös póte sĕ strice mai multŭ guvernului decâtŭ sĕ-i ajute. Mulțĭ dintre aceia, carĭ ar fi fostŭ póte aplecațĭ a vota pentru reformele așa ḑise liberale ale lui, se vorŭ gândi altfelŭ și vorŭ ḑice, că mai bine este sĕ cadă guvernulŭ cu proiectele lui bisericescĭ-politice, decâtŭ ca prin primirea lorŭ sĕ se înaugureze o schimbare atâtŭ de radicală.

Orĭ încătrău vomŭ privi vedemŭ dér ajunsŭ cabinetulŭ Weckerle între douĕ focurĭ, din care situațiune penibilă anevoiă va puté scăpa altfelŭ, decâtŭ prin retragerea sa.

Unŭ seminarŭ românŭ pentru Oradea-mare!

Episcopulŭ românŭ gr. cat. de Oradea-mare se vede acum deodată împresuratŭ și învinuitŭ de nepatriotismŭ, tocmai din partea acelora, cu carĭ totdéuna a căutatŭ sĕ trăiéscă în pace și pe carĭ i-a menageatŭ adeseorĭ póte pré multŭ.

E vorbă de ḑiarele maghiare, carĭ acusă acum pe Episcopŭ, că ar fi dușmanŭ alŭ statului și ar lucra în contra intereselorŭ lui.

Pentru ce?

Pentru-că unŭ preotŭ nedisciplinatŭ alŭ sĕu, care pentru delicte canonice a fostŭ pusŭ de Episcopŭ și de Consistoriu în binemeritata deficiență, ca sĕ scape de beleaua, în care a ajunsŭ, și-a luatŭ refugiu la curentulŭ șovinisticŭ de astăḑĭ și a scrisŭ o broșură, în care acusă pe prelatulŭ sĕu propriu de tendințe inimice statului, imputându-i romanisarea a 24,000 de Maghiarĭ.

Casurĭ de inobediență canonică se întêmplă și se vorŭ întêmpla în tóte timpurile și locurile, pe câtă vreme preoții suntŭ și ei ómenĭ cu temperamentŭ diferitŭ și supușĭ patimelorŭ omenescĭ. Unŭ casŭ recentŭ din diecesa Vațului dovedesce, că nicĭ chiar biserica catolică, cu disciplina ei de ferŭ, nu e scutită de astfelŭ de aparițiunĭ.

Dér atentatulŭ miserabilŭ din cestiune e unicŭ în felulŭ sĕu.

Și óre cum stă lucrulŭ în adevĕrŭ cu așa ḑisele tendințe de romanisare? Ce Maghiarĭ suntŭ aceia, carĭ în urma stăruințelorŭ Episcopului Pavelŭ s'arŭ fi romanisatŭ?

Nu aflu altŭ cuvêntŭ pentru caracterisarea acestei învinuirĭ decâtŭ, că e o minciună rĕutăciósă și infamă. Și óre cine s'ar mai îndoi despre acésta, când tótă lumea scie, ér Românii cu durere pentru némulŭ lorŭ observă, că elementulŭ românŭ din părțile acestea, în locŭ sĕ romaniseze, mereu 'șĭ perde limba și datinele strămoșescĭ?

Décă arŭ fi luatŭ d-lŭ Pituk Béla șematismulŭ diecesei rutene dela Muncacĭ de pe la începutulŭ veacului acestuia, și ar fi cetitŭ la „oppidum hajdonicale", *Hajdu-Dorogh*, ar fi aflatŭ, că acolo erau pe acea vreme la 2000 de Românĭ, carĭ aveau parochŭ propriu. Românimea se estindea așadéră înainte de puține decenii, multŭ mai departe decâtŭ astăḑĭ, către Tisa.

Unde suntŭ astăḑĭ acei Românĭ? S'au maghiarisatŭ cu toții! Ér când vine acuma unŭ archiereu îngrijitŭ de turma sa și ar voi sĕ scape, ce mai e de scăpatŭ, îi punŭ bețe în róte nisce preoțĭ uitațĭ de datorințe, carĭ se închină la Dumneḑei strĕinĭ.

Ceea ce ḑicŭ foile maghiare e irelevantŭ pentru noi, căcĭ din aceste fode multŭ a dispărutŭ spiritulŭ adeevĕrului și alŭ echitații, și scimŭ, ce va se ḑică, când ele timbrézā pe cineva de „trădătorŭ de patriă". Dér trebue sĕ cercetămŭ causele, din carĭ a pututŭ sĕ se nască unŭ astfelŭ de simptomŭ.

Georgiu Barițiu, esclamă odată în anii trecuțĭ, cu îngrijire: „Unde se cresce clerulŭ tinĕrŭ din acele părțĭ?"

FOILETONULŬ „GAZ TRANS."

Cum m'am însănĕtoșatŭ?

'Mĭ stricasemŭ stomaculŭ. Unŭ stomacŭ stricatŭ însĕ aduce de regulă càrcei de nervĭ, disposițiă rea și la unŭ foiletonistŭ — foiletóne rele, și aceste potŭ fi periculóse. Eu consultaiu pe unulŭ din prietinii mei, pe unŭ homeopatŭ. Acesta 'mĭ strînse în mână o sticluță plină de globușóre aprópe micloscopicŭ de micĭ, zîmbì prietinesce și ḑise: acésta te aduce în rêndŭ! Intrebaiu pe alŭ doilea prietinŭ, pe unŭ profesorŭ. Acesta însĕ era unŭ fanaticŭ alŭ medicinei. De voiamŭ a urma învĕțăturilorŭ lui, atuncĭ trebuia sĕ-mĭ clădescŭ casă propriă, corĕspunḑĕtóre regulelorŭ higienice, trebuia sĕ-mĭ crescŭ croitorŭ și pantofarŭ propriu, și trebuia sĕ lasŭ a se da bucătăresei mele lecțiunĭ private din chemiă. Atuncĭ trebuia ca o parte a timpului sĕ o petrecŭ în spălatŭ și scăldatŭ, a doua parte la gimnastică, a treia în preumblare și a patra în cetirea opurilorŭ de medicină poporală ale d-lui profesorŭ, și acestea-mĭ ḑicea sĕ le urmezŭ strictŭ de dragulŭ sănĕtății. Va sĕ ḑică întrégă viéța sĕ mi-o prefacŭ în celŭ mai ostenitorŭ lucru pentru sănĕtatea mea. Da, póte că în fine mĕ bolnăviamŭ chiar mai rĕu din prea marea încordare de dragulŭ sănĕtății. Aceste le spuseiu colegului meu Müller și primìi rĕspunsulŭ: Bea d-ta în tótă ḑiua câte-va pahare de lapte acru. Nimicŭ mai bunŭ ca lapte acru pentr'unŭ stomacŭ stricatŭ. Elŭ curézā sigurŭ chiar și catarulŭ celŭ mai încăpăținatŭ.

„Treanca fleanca! observà colegulŭ Meier, care într'aceea se apropiase de noi. Eu purtaiu unŭ catarŭ de stomacŭ o jumĕtate de anŭ și acum sunt sănĕtosŭ ca unŭ pesce. Și scițĭ ce m'a lecuitŭ? Berea, nimicŭ altceva decâtŭ bere de Mărțișorŭ, pe onóre! Și cui am mai recomandat'o, toțĭ mi-au mulțămitŭ, toțĭ s'au curatŭ. Fă d-ta ca mine, bea în fiă-care înainte de améḑŭ trei pahare de bere de Mărțișorŭ și în scurtŭ nu-țĭ vei mai recunósce stomaculŭ!"

La prânḑŭ spusei nevestei mele opiniunile amicilorŭ. Acésta însĕ clătinà energicŭ din capŭ și ḑise hotărîtŭ: „Tóte-sŭ nimicurĭ, bărbățele; apa rece e unica, ce ajută!"

„Așa? Și de unde scii tu?" întrebaiu eu.

„Dómna Fischer fù aḑĭ la mine și vorbirămŭ ambele multŭ de bóla ta. Numai apă rece, îmĭ ḑise ea, e probatŭ deja. Apa rece ajută în totŭ loculŭ, curézā stomaculŭ, nervii, capulŭ, tóte le curézā. Scalda, baia de stropĭ, înotulŭ, apoi compresele. Veḑĭ tu, iubite bărbățele, acele îțĭ ajută sigurŭ; și apoi de nu ajută — celŭ puținŭ nu strică".

Eu privii meditativŭ pe ferestră afară. „Trebue decĭ sĕ mergŭ la vr'unŭ stabilimentŭ de apă rece".

„Da, bărbățele, acésta trebue sĕ-o facĭ".

„Da veḑĭ, bine că nu!" mormăì în acestŭ minutŭ o voce dură. Era unchiulŭ George, care întrase și când ne întórserămŭ, elŭ chiar îșĭ desbrăca surtuculŭ. Elŭ apărea atâtŭ de nu sciu cum, câtŭ mĕ spăriai de elŭ.

Ce ai unchiule?" întrebaiu eu, pe când soția mea arăta spre frunte cu degetulŭ.

„Ce am? Voițĭ a comite o nebuniă? Apă rece, poftimŭ!—unicul mijlocŭ de cură, care ajută sigurŭ, e massagiulŭ. Unde te dóre? Hai în cóce sĕ te pipăiu!"

„Iubite unchiule, tu ai într'adevĕrŭ dreptŭ. Dér sĕ mai așteptămŭ o leacă cu frecatulŭ!" Cu multă trudă de-abia putui liniști pe fanaticulŭ domnŭ, și numai după ce-i promiseiu, că mâne m'oiu lăsa sĕ mĕ masseze. Dér lungŭ timpŭ trebuì sĕ mai ascultămŭ istorisirile fabulósei sale cure de massagiu, înainte de a se liniști bĕtrânulŭ de totŭ.

Când în diminéța următóre apărù unchiulŭ spre a mĕ freca, eu eramŭ de multŭ în cupeulŭ trenului, mergeamŭ înaintea sănĕtății. Ținta mea fù Radegund-ulŭ în Știria, și când spuseiu conductorului, începù a rîde visaviulŭ meu, unŭ omŭ lungŭ, secŭ, deșiratŭ, palidŭ, pămêntosŭ, cu ochii băgațĭ în capŭ, și rîdea cu hohotŭ, de mĕ miramŭ că de unde și póte eși rîsulŭ. Ér când conductorulŭ părăsì cupeulŭ, mĕ întrebà bat-